

משנה ה' 1234567

העיר ר' עקיבא משום נחמיה איש בית דלי שמשוואים האשה וגו'. עיין מה שכתבנו בסוף יבמות ובס"ד, כי שם מקומה.

העיר ר' יהושע על עצמות שנמצאו וגו'. מפרש בתוספתא [פ"ג ה"ג], פעם א' מצאו עצם בלשכת דין העצים ובקשו לגזור טומאה על ירושלם. עמד ר' יהושע על רגליו ואמר, לא בושה היא לגז וללא כלימה היא לנו שנגזור טומאה על עיר אבותינו. אי מתי מבול אי מתי נבוכדנצר, כבר נבדקה העיר מהם ופנו אותה. אין לנו להתחזק טומאה אחרת. ובאותה שעה נמנו וגמרו שיהא מלקט עצם עצם והכל טהור. יש מפרשים, מפני שהיו משליכים שם עצמות הקדשים, ונמצאו שם עצמות אדם בין עצמות הקדשים והשאר הכל טהור. ויש מפרשים שמצאו אותם מפוררים טמונים בארץ, וכשחפרו בה מעט נתגלו. ואמרו חכמים. אעפ"י שבשלש מקומות וארבע נמצאת הטומאה לא נחזיק עוד טומאה, אלא מלקט אותם עצם מכאן ועצם מכאן והשאר הכל טהור¹⁴. וכתב הראב"ד עוד יש לי לפרש מלקט עצם עצם והכל טהור לומר, שאין להם שכונת קברות וזה עיקר וברור.

משנה ו'

אמר ר' אליעזר שמעתי כשהיו בונים בהיכל וגו'. פי' רש"י [שבועות ט"ז ע"א ד"ה שמעתי], שמעתי מרבתי, כשהיו בונים בהיכל בימי עזרא, עושין קלעים במקום החומה ובונים את כותלי החומה אצל הקלעים וכן לעזרות. אלא שבהיכל, נתנו הקלעים לפני ממקום החומה ובונים את החומה מבחוץ שלא יזונו עיניהם מן ההיכל. ומשמע לתלמודא דהנך קלעים דקאמר ר' אליעזר כדי להכשיר העזרות להקריב קרבן, דאם אין בית אין קרבן, דסבר דקדושה ראשונה בטלה לה. ור' יהושע פליג אדר' אליעזר וסבר דקדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא, וז"ש א"ר יהושע שמעתי שמקריבין אעפ"י שאין בית וגו'. ודחי רבינא¹⁵ דדילמא לא פליגי ר' אליעזר ור' יהושע, דכולהו סברי קדושה ראשונה קדשה לעתיד לבוא. ולא בא ר' יהושע לחלוק על ר' אליעזר ולא שמעיה לר' אליעזר דאמר לא קדשה¹⁶, אלא מר דשמיע ליה קאמר, ומר מאי דשמיע ליה קאמר. וקלעים דקאמר ר' אליעזר לא היו עולים כדי להקרב אלא לצניעותא בעלמא היו¹⁷. וכתב החכם כמה"ר יהוסף אשכנזי ז"ל¹⁸, וקלעים לעזרות, פי' כשבונים בעזרות בונים מבחוץ. פי', היו עושין הקלעים סביב להיכל ובונים חוץ לקלעים

כדי שלא יכנסו בהיכל, ובעזרות היו הקלעים בחוץ, ובונים לפנים מהם.

משנה ז'

אמר ר' יהושע מקובל אני מרבן יוחנן בן זכאי וגו' שאין אליהו בא לטמא וגו'. והטמאה, הוא פסלות גמור. וכן הטהרה, הוא הכשר גמור. ורחוק הוא פסלות שאינו גמור, כמו שאמרו הולד פגום. אי נמי הטומאה היא בפסול כהונה, וריחוק וקירוב הוא אפי' בישראל¹⁸.

אלא לרחק את המקורבים בזרוע וגו'. שהם מפורסמים בין בני אדם וריחוקם או קירבם באלמות, בזרוע רמה. שמה שהיה קרוב ורחוקו בזרוע, הצער הוא לבנים שנתרחקו שלא כדין, ואפשר דהיינו דכתי' [מלאכי ג', כ"ד] והשיב לב בנים על אבותם, שחזרו הבנים קרובים כמו שהיו אבותם, ולא רחוקם עוד. אמנם אם קרובם בזרוע, שהיו רחוקים אבותם, וקרבו בניהם בזרוע, הנה אין הצער לבנים אלא לאבות שהיו רחוקים, ועתה כאלו אין להם בנים, שאלו שהם עתה קרובים בזרוע כאלו אינם בניהם, א"כ הצער לאבות שנראה שלא הניחו זרע. לזה, כאשר יתרחקו הבנים בזה לא יש צער לאבות, כי עתה הבנים יתייחסו אחר אבותם.

ר' יהודה אומר לקריב אבל לא לרחק. ובוזה יתיישב הכתוב על נכון והשיב לב אבות על בנים, כאשר ישארו הבנים קרובים ולא ירחקו אותם, אפי' ע"פ אליהו, בזה ישמחו האבות, שהיו מרוחקים, ויאמרו שלא היו אלא קרובים, שאם היה פסול בהם כמו שהיו אומרים העולם, היה אליהו מרחק ביניהם. ואחר שאליהו קרובם ולא רחקם, זה ודאי יורה בכל האבות ג"כ קרובם. ולב בנים על אבותם, כמו שאמרנו.

ה"ג וריחקה בן ציון בזרוע. וקרבה בן ציון בזרוע. ר' שמעון א"ר. וי"ס¹⁹ דגרסי ר' ישמעאל אומר. להשוות המחלוקת, שיש בין החכמים בדברי תורה, וקאי אדלעיל דכתי' [מלאכי ג', כ"ב—כ"ג] זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי אותו בחורב וגו', וכת' בתריה הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא וגו' והשיב לב אבות על בנים¹⁸, שהתלמידים נקראי בנים. ולפי שיש בדברי הראשונים קושיות, שלא ידעו האחרונים הבאים אחריהם לתריץ בעדם הראשונים שום תירוץ כלל, ובוזה יש צער לראשונים שהם האבות, לזה אמר, והשיב לב אבות על בנים, שיתרץ להם אותם הקושיות שהיו על דברי הראשונים, ובוזה אין לראשונים שום צער. וג"כ יש קצת בעיות וספקות שנתחדשו לאחרונים ולא ידעו מה

16 הש' רש"י שם ד"ה ומאי דשמיע.

17 הובא במלא"ש.

18 הש' פי' הראב"ד. 19 עי' בראב"ד.

14 ע"כ הוא מפי' הראב"ד וההמשך הוא מפירושו בסוף המס'.

15 גמ' שבועות טז ע"א.

לומר בהם, שהראשונים ז"ל לא גילו דעתם בזה, ומעולם לא נסתפקו הראשונים באלו הדברים, והאחרונים נסתפקו בהם, ובזה הצער הוא לאחרוני' לא לראשונים. לזה בבא אליהו יבאיר לאחרונים ספיקותיהם, וזהו ולב בנים, שהם התלמידים על אבותם. כמו שאבותם הראשונים לא היה להם ספק, האחרונים ג"כ לא יהיה להם ספק. והיינו שאומרים תיק"ו, פי' תשבי יפרש קשיות ובעיות. בפי' הקושיות ישיב לב אבות על בנים כנו', ובפירושו ^{אוצר החכמה} הבעיות ישיב לב בנים על אבותם כנו'.

לומר בהם, שהראשונים ז"ל לא גילו דעתם בזה, ומעולם לא נסתפקו הראשונים באלו הדברים, והאחרונים נסתפקו בהם, ובזה הצער הוא לאחרוני' לא לראשונים. לזה בבא אליהו יבאיר לאחרונים ספיקותיהם, וזהו ולב בנים, שהם התלמידים על אבותם. כמו שאבותם הראשונים לא היה להם ספק, האחרונים ג"כ לא יהיה להם ספק. והיינו שאומרים תיק"ו, פי' תשבי יפרש קשיות ובעיות. בפי' הקושיות ישיב לב אבות על בנים כנו', ובפירושו ^{אוצר החכמה} הבעיות ישיב לב בנים על אבותם כנו'.

הדרן עלך פ' העיד ר' יהושע וכולה עדיות

וסימניהון דפרקי : שמא. ור' חנינא סגן המהנים. משמאין. ומקולי כ"ש. ר' יהודה. וכן בבא. ^{אה"ח 1234567} ור' יהושע. וכן בתירא.

תושלב"ע בגל"ך